

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

23. září 2004 *

Ve věci C-280/02,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti podle článku 226 ES,

podaná dne 30. července 2002,

Komise Evropských společenství, původně zastoupená M. Nolinem, poté G. Valero Jordanou a F. Simonetti, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalobkyně,

proti

Francouzské republice, zastoupené G. de Berguesem, D. Petrauschem a E. Puisaisem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalované,

* Jednací jazyk: francouzština.

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, J.-P. Puissochet a R. Schintgen,
F. Macken (zpravodaj) a N. Colneric, soudci,

generální advokát: L. A. Geelhoed,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na písemná vyjádření účastníků řízení,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne
25. března 2004,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Francouzská republika tím, že:
 - nevymezila určité oblasti jako oblasti citlivé z důvodu eutrofizace, pokud jde o povodí Seine-Normandie, Loire-Bretagne, Artois-Picardie a Rhône-Méditerranée-Corse, a

- nezavedla přísnější čištění vypouštění městských odpadních vod z aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE v citlivých oblastech nebo v oblastech, které měly být jako citlivé vymezeny,

nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 5 odst. 1 a 2 a z přílohy II směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod (Úř. věst. L 135, s. 40; Zvl. vyd. 15/02, s. 26).

Právní rámec

- 2 Podle svého článku 1 se směrnice 91/271 týká odvádění, čištění a vypouštění městských odpadních vod a čištění a vypouštění odpadních vod z určitých průmyslových odvětví a jejím cílem je ochrana životního prostředí před nepříznivými účinky vypouštění výše uvedených odpadních vod.
- 3 Článek 2 směrnice 91/271 stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

- 1) „městskými odpadními vodami“ splašky nebo směs splašků průmyslových odpadních vod nebo dešťových vod;

- 2) „splašky“ odpadní vody ze sídel a služeb, které vznikají převážně jako produkt lidského metabolismu a činností v domácnosti;
- 3) „průmyslovými odpadními vodami“ jakékoli odpadní vody vypouštěné z objektů používaných pro jakoukoli obchodní nebo průmyslovou činnost, které jsou jiné povahy než splašky a dešťové vody;
- 4) „aglomerací“ oblast, v níž jsou obyvatelé a popřípadě i hospodářské činnosti natolik soustředěny, že městské odpadní vody jsou shromažďovány a odváděny do městské čistírny odpadních vod nebo do společného místa vypouštění;
- 5) „stokovou soustavou“ kanalizační systém shromažďující a odvádějící městské odpadní vody;
- 6) „1 PE (populačním ekvivalentem)“ zatížení vyjádřené jako produkce organického biologicky odbouratelného znečištění, které odpovídá pětidenní biochemické spotřebě kyslíku (BSK₅) 60 g O₂/den;

[...]

- 8) „sekundárním čištěním“ čištění městských odpadních vod postupem obvykle zahrnujícím biologické čištění s dosazováním nebo jiný postup, který vyhovuje požadavkům uvedeným v tabulce 1 přílohy I;

[...]

11) „eutrofizací“ obohacování vod živinami, zejména dusíkatými látkami nebo fosforem, které způsobuje urychlený růst řas a vyšších rostlin, a tím nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodách a jakostí těchto vod;

[...]“

- 4 Článek 3 odst. 1 druhý pododstavec směrnice 91/271 stanoví, že „členské státy zajistí, aby aglomerace s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE, jejichž městské odpadní vody jsou vypouštěny do recipientů považovaných podle článku 5 za ‚citlivé oblasti‘, byly vybaveny stokovými soustavami nejpozději do 31. prosince 1998“.
- 5 Podle čl. 4 odst. 1 směrnice 91/271 „členské státy zajistí, aby městské odpadní vody odváděné stokovými soustavami byly před vypuštěním podrobeny sekundárnímu čištění nebo jinému rovnocennému čištění [...]“.
- 6 Článek 5 odst. 1, 2, 3 a 5 směrnice 91/271 stanoví:

„1. Pro účely odstavce 2 vymezí členské státy do 31. prosince 1993 citlivé oblasti podle kritérií uvedených v příloze II.

2. Členské státy zajistí, aby městské odpadní vody odváděné stokovými soustavami byly před vypuštěním do citlivých oblastí čištěny podle přísnějších požadavků, než

jaké jsou popsány v článku 4, a to nejpozději do 31. prosince 1998 u všech vypouštění z aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE.

3. Vypouštění z čistíren městských odpadních vod popsaných v článku 2 musí vyhovovat příslušným požadavkům přílohy I B. [...]

[...]

5. Vypouštění z čistíren městských odpadních vod, které se nacházejí v příslušných povodích nad citlivými oblastmi a přispívající ke znečištění těchto oblastí, podléhá ustanovením odstavců 2, 3 a 4.

[...]“

- 7 Příloha II směrnice 91/271 nazvaná „Kritéria pro vymezení citlivých a méně citlivých oblastí“ stanoví v části A nazvané „Citlivé oblasti“:

„Vodní útvar musí být označen jako citlivá oblast, pokud spadá do některé z následujících skupin:

- a) přírodní sladkovodní jezera, ostatní sladkovodní útvary, vody v ústích řek a pobřežní vody, které byly shledány eutrofickými nebo které se mohou v blízké budoucnosti eutrofickými stát, pokud nebudou přijata ochranná opatření.

Při uvažování o živině, která má být dalším čištěním omezena, by měly být vzaty v úvahu následující prvky:

- i) jezera a vodní toky vtékající do jezer, nádrží a uzavřených zálivů, u kterých byla zjištěna malá výměna vody, a proto v nich může docházet k akumulaci. V těchto oblastech by mělo být zahrnuto odstraňování fosforu, pokud nelze dokázat, že toto odstraňování nebude mít žádný účinek na stupeň eutrofizace. U vypouštění z velkých aglomerací se bere v úvahu také odstraňování dusíku;
- ii) ústí řek, zálivů a další pobřežní vody, u kterých byla zjištěna malá výměna vody nebo do kterých je přiváděno velké množství živin. Vypouštění z malých aglomerací mají v těchto oblastech obvykle menší důležitost, ale u vypouštění z velkých aglomerací je nutno zahrnout odstraňování fosforu a dusíku, pokud nelze dokázat, že toto odstraňování nebude mít žádný účinek na stupeň eutrofizace.

[...]"

- 8 Příloha I B bod 3 směrnice 91/271 stanoví, že „vypouštění z čistíren městských odpadních vod do citlivých oblastí podléhajících eutrofizaci, jak stanoví příloha II A písm. a), musí navíc vyhovovat požadavkům uvedeným v tabulce 2 této přílohy“. Uvedená tabulka stanoví zejména maximální hodnoty koncentrace nebo minimální procenta úbytku celkového fosforu a celkového dusíku v uvedeném vypouštění.

Postup před zahájením soudního řízení

- 9 Komise v návaznosti na početnou výměnu dopisů s francouzskými úřady ve věci provedení směrnice 91/271 do francouzského právního řádu dne 22. října 1999 zaslala francouzské vládě, domnívajíc se, že toto provedení nebylo úplné, dopisem výzvu, kterou jí vytkla zejména neúplné vymezení citlivých oblastí, nevymezení všech eutrofizovaných sladkovodních útvarů v povodích Seine-Normandie, Artois-Picardie, Loire-Bretagne a Rhône-Méditerranée-Corse, jakož i nezajištění čištění podle přísnějších požadavků u městských odpadních vod vypouštěných do již vymezených citlivých oblastí a do oblastí, které měly být jako takové vymezeny.
- 10 Jelikož Komise považovala vysvětlení francouzských úřadů za neuspokojivé, zaslala dne 10. dubna 2001 Francouzské republice odůvodněné stanovisko.
- 11 Vzhledem k tomu, že ji odpověď francouzských úřadů nepřesvědčila, rozhodla se podat tuto žalobu.

K žalobě

K prvnímu žalobnímu důvodu vycházejícímu z neúplného vymezení citlivých oblastí

K pojmu eutrofizace

- 12 Protože se Komise a francouzská vláda neshodly na dosahu definice uvedené v čl. 2 bodu 11 směrnice 91/271, je třeba nejprve upřesnit pojem eutrofizace ve smyslu této směrnice.

- 13 Jak vyplývá z jejího čl. 1 druhého pododstavce, cílem směrnice 91/271 je ochrana životního prostředí před nepříznivými účinky vypouštění odpadních vod.
- 14 Uvedená směrnice byla přijata na základě článku 130s smlouvy o ES (nyní po změně článek 175 ES), který je určen k provedení cílů článku 130r Smlouvy o ES (nyní po změně článek 174 ES). Podle posledně uvedeného článku politika Společenství v oblasti životního prostředí přispívá zejména k udržování, ochraně a zlepšování kvality životního prostředí a k ochraně lidského zdraví.
- 15 Taková politika tak směřuje k předcházení, zmírnění a odstranění negativních důsledků lidské činnosti na faunu a flóru, půdu, vodu, vzduch a podnebí, krajinu a území zvláštního zájmu, jakož i na zdraví a kvalitu života lidí. Byla především provedena směrnicí Rady 75/442/EHS ze dne 15. července 1975 o odpadech (Úř. věst. L 194, s. 39; Zvl. vyd. 15/01, s. 23), ve znění směrnice Rady 91/156/EHS ze dne 18. března 1991 (Úř. věst. L 78, s. 32; Zvl. vyd. 15/02, s. 3), směrnicí Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. L 175, s. 40; Zvl. vyd. 15/01, s. 248), ve znění směrnice Rady 97/11/ES ze dne 3. března 1997 (Úř. věst. L 73, s. 5; Zvl. vyd. 15/03, s. 151), a směrnicí Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (Úř. věst. L 375, s. 1; Zvl. vyd. 15/02, s. 68).
- 16 Vzhledem k tomu je tedy cíl sledovaný směrnicí 91/271 širší, než je samotná ochrana vodních ekosystémů, a směřuje k ochraně člověka, fauny, flóry, půdy, vody, vzduchu a krajiny před všemi podstatnými negativními dopady urychleného růstu řas a vyšších rostlin v důsledku vypouštění městských odpadních vod.

- 17 Ve světle tohoto cíle je třeba vykládat pojem eutrofizace uvedený v čl. 2 bodu 11 směrnice 91/271.
- 18 Podle tohoto ustanovení je eutrofizace charakterizována sloučením čtyř kritérií, kterými jsou:
- obohacování vod živinami, zejména dusíkatými látkami nebo fosforem,
 - urychlený růst řas a vyšších rostlin,
 - nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodách,
 - zhoršení jakosti těchto vod.
- 19 Navíc, aby nastala eutrofizace ve smyslu směrnice 91/271, musí existovat vztah příčiny a následku jednak mezi obohacováním živinami a zrychleným růstem řas a vyšších rostlin, jednak mezi tímto zrychleným růstem a nežádoucím porušením rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodách a zhoršením jakosti těchto vod.

- 20 Co se týče třetího kritéria, francouzská vláda tvrdí, že pouhé šíření jednoho rostlinného druhu nestačí k prokázání existence nežádoucího porušení, pokud rovnováha ostatních organismů přítomných ve vodě není porušena.
- 21 V tomto ohledu, jak vyplývá zejména ze zprávy Institut français de recherche pour l'exploitation de la mer (Francouzského výzkumného institutu pro využívání moře, dále jen „IFREMER“) z ledna 2001 nazvané „Eutrofizace mořských a brakických vod v Evropě, především ve Francii“ (dále jen „zpráva IFREMER z roku 2001“) a zprávy Environmental Resources Management (Environmentálního řízení zdrojů, dále jen „ERM“) z dubna 2000 nazvané „Criteria used for the definition of eutrophication in fresh and marine/coastal waters“ (Kritéria používaná pro definování eutrofizace v říčních, mořských a pobřežních vodách) předložených Komisí, je rovnováha vodního ekosystému důsledkem složitého vzájemného působení mezi různými zastoupenými druhy a okolím. Proto každé šíření jednoho druhu řas nebo jiných rostlin představuje samo o sobě porušení rovnováhy vodního ekosystému, a tedy ekosystému organismů přítomných ve vodě, i když na ostatní druhy nemá vliv. S ohledem na soupeření mezi rostlinnými druhy v příjmu živných solí a světelné energie, šíření jednoho nebo více druhů, které si přivlastňují zdroje nutné pro růst ostatních řas a vodních rostlin, způsobuje nejčastěji, pokud ne vždy, úbytek ostatních druhů.
- 22 Třetí kritérium oproti tomu vyžaduje, aby porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě bylo „nežádoucí“. Jelikož je, jak vyplývá z bodu 16 tohoto rozsudku, cíl sledovaný směrnicí 91/271 širší než samotná ochrana vodních ekosystémů, nežádoucí charakter je třeba mít za prokázaný v případě podstatných negativních dopadů nejen na faunu a flóru, ale rovněž na člověka, půdu, vodu, vzduch a krajinu.

- 23 K nežádoucímu narušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě vedou zejména též změny druhů se ztrátou biodiversity ekosystému, obtíže způsobené šířením oportunistických makrořas a intenzivní růst toxického nebo škodlivého fytoplanktonu.
- 24 Pokud jde o čtvrté kritérium, v rozporu s analýzou francouzské vlády se vztahuje nejen na zhoršení jakosti vody, které má neblahé účinky na ekosystémy, ale rovněž na poškození barvy, vzhledu, chuti nebo pachu vody a všechny ostatní změny, které znemožňují nebo omezují užívání vody pro turismus, rybolov nebo chov ryb, sběr a pěstování měkkýšů, jímání pitné vody nebo ochlazování průmyslových zařízení.
- 25 Vzhledem k cíli zákonodárce Společenství, kterým je ochrana životního prostředí proti nepříznivým účinkům vypouštění městských odpadních vod, je povinností členských států podle čl. 5 odst. 1 směrnice 91/271 pouze vymezit citlivé oblasti, ve kterých takové vypouštění přispívá významným způsobem k eutrofizaci nebo k riziku eutrofizace (viz analogicky, pokud jde o směrnici 91/676, rozsudek ze dne 29. dubna 1999, Standley a další, C-293/97, Recueil, s. I-2603, bod 35).

K dosahu prvního žalobního důvodu

- 26 Pro každou oblast, kterou uvedla Komise ve své žalobě, je třeba ověřit, zda měla být vymezena jako oblast citlivá vůči eutrofizaci.

- 27 V souladu s přílohou II A písm. a) směrnice 91/271 musí být vymezeny jako oblasti citlivé vůči eutrofizaci přírodní sladkovodní jezera, ostatní sladkovodní útvary, vody v ústích řek a pobřežní vody, „které byly shledány eutrofickými nebo které se mohou v blízké budoucnosti eutrofickými stát, pokud nebudou přijata ochranná opatření“.
- 28 Francouzská vláda tvrdí, že výzva dopisem se týkala pouze případů prokázané eutrofizace a že i když v odůvodněném stanovisku a v žalobě Komise zmínila zohlednění rizika eutrofizace, nevyvodila z toho žádné důsledky pro jednotlivé oblasti. Tím, že ve své replice shledala, že i když není eutrofizace uvedených oblastí prokázána, jsou tyto oblasti nicméně dotčeny rizikem eutrofizace, Komise překročila žalobní důvody, které rozvinula jak při postupu před zahájením soudního řízení, tak ve své žalobě.
- 29 V tomto ohledu podle ustálené judikatury výzva dopisem zasláná Komisí členskému státu a odůvodněné stanovisko vydané Komisí vymezují předmět řízení, který nemůže být již později rozšířen. V důsledku toho odůvodněné stanovisko a žaloba Komise musí spočívat na stejných žalobních důvodech jako výzva dopisem, který zahajuje postup před zahájením soudního řízení (rozsudek ze dne 9. listopadu 1999, Komise *v.* Itálie, C-365/97, Recueil, s. I-7773, bod 23, a ze dne 12. června 2003, Komise *v.* Finsko, C-229/00, Recueil, s. I-5727, bod 44).
- 30 Tento požadavek nicméně nemůže vést až k vyžadování dokonalé shody mezi zněním žalobních důvodů ve výzvě dopisem, výrokem odůvodněného stanoviska a žalobními návrhy, pokud předmět řízení nebyl rozšířen nebo změněn (výše citované rozsudky Komise *v.* Itálie, bod 25, a Komise *v.* Finsko, bod 46).

- 31 V projednávaném případě Komise tím, že poprvé uvedla až ve své replice, že i když oblasti uvedené v její žalobě nejsou eutrofizovány, jak tvrdí, musí být nicméně zařazeny mezi oblasti citlivé vůči eutrofizaci, protože se v blízké budoucnosti mohou eutrofizovanými stát, nerozšířila ani nezměnila v průběhu řízení předmět sporu, který se týká neprovedení vymezení určitých vodních útvarů jako oblastí citlivých vůči eutrofizaci, jelikož podle přílohy II A písm. a) směrnice 91/271 eutrofizované oblasti a oblasti, které se mohou v blízké budoucnosti eutrofizovanými stát, musí být shodně vymezeny jako citlivé oblasti.

Ohledně povodí Seine-Normandie

— Záliv Seiny

- 32 Není sporné, že ve vodách v zálivu Seiny dochází jednak k obohacování živinami, především dusíkatými látkami, jejichž přívod se neustále zvyšuje, a jednak k zrychlenému růstu řas a vyšších druhů rostlin (viz rozsudek ze dne 27. června 2002, Komise v. Francie, C-258/00, Recueil, s. I-5959, bod 64).
- 33 Všechny zprávy a studie předložené Komisí, především ekologické modely vypracované v roce 1999 P. Cugierem v doktorandské práci University v Caen nazvané „Model střednědobé budoucnosti ve vodě a nánosech hlavních složek (N, P, Si) přiváděných Seinou do zálivu Seiny“, shledaly vztah příčiny a následku mezi množstvím a složením živin přiváděných do zálivu Seiny a kvetením fytoplanktonu zjištěným každý rok v této oblasti.

- 34 Co se týče argumentu francouzské vlády, že je Cugierova práce založená na nedokonalém ekologickém modelu 3D, je třeba připomenout, že podle článku 174 ES je politika Společenství v oblasti životního prostředí založena na zásadě obezřetnosti. V projednávaném případě při dostupné úrovni vědeckých údajů představuje existence příčinné vazby mezi přívodem živin do zálivu Seiny a zrychleným růstem fytoplanktonu v této oblasti dostatečný stupeň pravděpodobnosti, aby bylo možno vyžadovat přijetí opatření na ochranu životního prostředí stanovených směrnicí 91/271, pokud jsou splněna ostatní kritéria pro určení eutrofizace.
- 35 Francouzská vláda zpochybňuje, že tvorba fytoplanktonu v zálivu Seiny způsobuje nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě.
- 36 V tomto ohledu, ze všech studií předložených Komisí vyplývá, že v této oblasti dochází k šíření druhů fytoplanktonu rodu *Dinophysis*, které produkují toxiny DSP (Diarrheic Shellfish Poisoning – diarrheická otrava plody moře), které se mohou hromadit v měkkýších a v případech jejich konzumace jsou pro člověka nebezpečné. V letech 1990 až 1999 byly významné koncentrace *Dinophysis*, dostatečné pro způsobení hromadění toxinů v měkkýších, zaznamenány v celém zálivu, především v jeho střední části, v západní části zálivu byla v tomto období přítomnost *Dinophysis* zaznamenána ve 2 až 6 případech a ve střední a ve východní části v 7 až 10 případech (zpráva IFREMER z roku 2001). Toto šíření, „které se, jak se zdá, mezi Courseulles (Calvados) a Dieppe (Seine-Maritime) zintenzivňuje již několik let, způsobuje občasné zákazy sběru měkkýšů“ (schéma directeur d'aménagement et de gestion des eaux du bassin Seine-Normandie, řídicí schéma využití a správy vod v zálivu Seine-Normandie, dále jen „SDAGE Seine-Normandie“).
- 37 Krom toho, jiný druh fytoplanktonu, *Phaeocystis*, „se šíří již několik let v určitých částech Seine-Maritime a Calvados“ a, ačkoliv není toxický, „způsobuje naplaveniny

a má vliv na turistickou přitažlivost pobřeží“ (SDAGE Seine-Normandie). Fytoplankton *Phaeocystis* je totiž známý tím, že má ve velkých koncentracích vzhled slizké pěnové hmoty, která pokrývá povrch vody, usazuje se na pobřeží nebo zanáší rybářské sítě.

- 38 Jak bylo zdůrazněno v bodě 23 tohoto rozsudku, takový vývoj struktury společenství fytoplanktonu ve smyslu posílení přítomnosti toxických nebo škodlivých druhů představuje nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě. V rozporu s tím, co tvrdí francouzská vláda, se tento vývoj týká celého zálivu Seiny, i když střední a východní část jsou nejvíce zasaženy.
- 39 Omezení a obtíže způsobené fytoplanktonem *Dinophysis* sběru měkkýšů a fytoplanktonem *Phaeocystis* turistickým činností na pobřeží zálivu Seiny mimo jiné představují zhoršení jakosti vody v tomto zálivu.
- 40 Příval dusíku přiváděný do moře Seinou – která je hlavním přítokem zálivu Seiny – je ve 40 % městského původu [zpráva ERM z února 1999 nazvaná „Verification of vulnerable zones identified under the nitrate directive and sensitive areas identified under the urban waste water treatment directive“, Ověření citlivých oblastí vymezených podle směrnice o nitrátech a citlivých oblastí vymezených podle směrnice o čištění městských odpadních vod (dále jen „zpráva ERM z roku 1999“)]. Francouzská vláda tvrdí, že část dusíkatého vypouštění městského původu tvořila v roce 2000 jen 28 %, ale nepředložila žádný dokument na podporu tohoto tvrzení. Ostatně, i za předpokladu, že by tato část nebyla 40 %, ale 28 %, Komise by mohla odůvodněně shledat, že vypouštění městských odpadních vod přispívá významným způsobem k eutrofizaci vod v zálivu Seiny.

- 41 Francouzská vláda rovněž tvrdí, že Cugierova práce relativizuje možnost podniknout technické kroky dovolující snížit nánosy dusíku a fosforu. Nicméně žádný z výňatků z této práce předložený Soudnímu dvoru nedovoluje podpořit takové tvrzení. V každém případě, jak správně uplatnila Komise, otázku proveditelnosti snížení přívodů živin městského původu není potřeba zodpovídat ve stadiu vymezení oblastí citlivých vůči eutrofizaci.
- 42 Komise tedy oprávněně shledala, že záliv Seiny je eutrofizovaný ve smyslu směrnice 91/271 a měl být vymezen jako oblast citlivá vůči eutrofizaci.

– Seine a její přítoky pod jejím soutokem s Andelle

- 43 Ze všech zpráv a studií předložených Komisí vyplývá, že v Seině pod jejím soutokem s Andelle dochází k významnému šíření fytoplanktonu.
- 44 Během tohoto šíření „může fytoplanktonická biomasa spotřebovat více kyslíku, než sama produkuje“ a „úbytky fytoplanktonu tedy vedou k nedostatkům kyslíku“ (dokument „Seine-Aval 2: L'analyse et la gestion environnementales“, Dolní tok Seiny 2: Rozbor a správa životního prostředí). Odkysličením ústí Seiny se projevuje „oblastí téměř úplné anoxie, která se rozkládá na více než 50 km“ a která vede „k tomu, že voda je nevhodná pro mnohá užití a pro život vyšších organismů“ a „po 6 měsíců v roce tvoří nepřekonatelnou bariéru pro amphihalinické ryby, jako například lososa nebo úhoře“ (studie „Programme scientifique Seine-Aval: L'oxygène“, Vědecký program dolního toku Seiny: Kyslík).

- 45 Tyto jevy jasně představují nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě a zhoršení jakosti vody.
- 46 Okolnost, které se dovolává francouzská vláda, že velmi významné snížení přívodu fosforu způsobilo pouze velmi slabý růst průměrné hodnoty kyslíku v úseku Poses-Honfleur, není rozhodná. Ve stejné době totiž přívod dusíku stále stoupal.
- 47 Za těchto podmínek Komise oprávněně shledala, že Seina je pod soutokem s Andelle eutrofizována ve smyslu směrnice 91/271 a že měla být vymezena jako oblast citlivá vůči eutrofizaci.
- 48 Naopak, co se týče vodních toků, které se vlévají do Seiny pod jejím soutokem s Andelle, Komise se omezuje na předložení SDAGE Seine-Normandie, podle kterého „velké řeky (zálivu Seine-Normandie) jsou ovlivněny ‚kvetením řas‘ na jaře a v létě“ a „mnohé malé vodní toky jsou v určitých obdobích zarostlé vyšším rostlinstvem, vláknitými řasami nebo rozsivkami žijícími na mořském dně“, ale nedovolává se žádné konkrétní okolnosti, která by ukázala, že je naplněno třetí a čtvrté kritérium definice eutrofizace.
- 49 Vzhledem k tomu tedy Komise neprokázala, že přítoky Seiny pod jejím soutokem s Andelle jsou eutrofizovány nebo se takovými mohou v blízké budoucnosti stát ve smyslu směrnice 91/271.

Ohledně povodí Artois-Picardie

— Pobřežní vody povodí Artois-Picardie

- 50 Ze všech zpráv předložených Komisí vyplývá, že pobřežní vody povodí Artois-Picardie jsou jednak zasaženy jevem obohacování vod živinami a jednak v nich prakticky každoročně dochází ke značnému růstu fytoplanktonu (zpráva IFREMER z prosince 1997 a Vodní agentury Artois-Picardie, l'Agence de l'Eau Artois-Picardie z října 1999 týkající se oblastního monitorování živin při pobřeží Nord-Pas-de-Calais/Picardie a zpráva IFREMER z roku 2001).
- 51 V pobřežních vodách Artois-Picardie existuje „sezónní cyklus živin (především dusíkatých, fosfátových a silikátových) v úzkém vztahu s cyklem růstu hlavních druhů fytoplanktonu“ (zpráva IFREMER z roku 2001). V rozporu s tím, co tvrdí francouzská vláda, musí tedy za těchto podmínek být vztah příčiny a následku mezi obohacováním pobřežních vod Artois-Picardie živinami a shledanou tvorbou fytoplanktonu považován při dostupné úrovni vědeckých a technických údajů za prokázaný.
- 52 V povodí Artois-Picardie „je tlak průmyslu a domácností značný (hustota obyvatelstva třikrát vyšší, než je národní průměr)“ (dokument Vodní agentury Artois-Picardie). Je proto namístě učinit závěr, že vypouštění městských odpadních vod přispívá významným způsobem k eutrofizaci vod v tomto povodí, zejména pobřežních vod, což ostatně francouzská vláda nepopírá.

- 53 Celé pobřeží Artois-Picardie, včetně Dunkerque, Boulogne-sur-Mer a Calais, je prakticky každoročně zasaženo šířením fytoplanktonu *Phaeocystis*, což „představuje závažnou ekologickou událost“ projevující se „změnou zbarvení vody, někdy odporným pachem na pobřeží“ a „voda se stává lepkavou a může být příčinou pěny (foaming) na pobřeží“ (zpráva IFREMER z roku 2001).
- 54 Navíc je záliv Somme postižen jevem odkysličení souvisejícím s eutrofizací (zpráva IFREMER z roku 2001). Studie z roku 1990 uváděná IFREMER považuje za velmi pravděpodobné, že shledané úmrtnosti vyplývají z organického přetížení vody způsobujícího občas anoxie okolí. Podle IFREMER bylo již v jiných oblastech Severního moře shledáno, že vykvétání *Phaeocystis* podobná těm, ke kterým dochází v pobřežních vodách Artois-Picardie, mohou mít dramatické následky pro složení a fungování ekosystémů na břehu moře a pelagických ekosystémů. Francouzská vláda sice tvrdí, že zpráva IFREMER pro Vodní agenturu Artois-Picardie upřesňuje, že s jevem kvetení *Phaeocystis* není spojena žádná úmrtnost měkkýšů nebo ryb v zálivu Somme, ale tento dokument nepředložila.
- 55 Změna složení společenství fytoplanktonu ve smyslu posílení přítomnosti druhu jako *Phaeocystis*, který, i když není toxický, je přesto stejně škodlivý, představuje nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě nejen v zálivu Somme, ale na celém pobřeží Artois-Picardie.
- 56 Změny zbarvení, zápachu a hustoty vody, jejichž negativní následky pro turistické činnosti jsou zřejmé a které navíc pravděpodobně mají neblahé účinky na činnosti rybářské, představují zhoršení jakosti vody.

- 57 Za těchto okolností Komise oprávněně shledala, že veškeré pobřežní vody Artois-Picardie jsou eutrofizovány ve smyslu směrnice 91/271 a že měly být identifikovány jako oblasti citlivé vůči eutrofizaci.

— Vnitrozemské vody povodí Artois-Picardie (říční síť mezi jednak kanalizovanou Aa/Escaut a jednak belgickou hranicí, Scarpe pod Arrasem, kanál Lens pod Lens a celá Somme)

- 58 Na podporu své žaloby Komise předkládá rozličné dokumenty pocházející od Vodní agentury Artois-Picardie. Vyplývá z nich, že „zlepšení obecné jakosti vody zjištěné v posledních letech, spojené se silným zatížením dusíkem a fosforem, podporuje růst rostlin, ať již fytoplanktonu, vláknitých řas nebo makrofytů (okřehce, lekníny...)“, že „toto šíření rostlin způsobuje mnohé obtíže, z nichž nejčastější jsou zbarvení vod, přítomnost pachu, bránění proudění vod a zvláště také velká úmrtnost ryb zadušením“ a že „přítomnost rostlin způsobuje obtíže: obtíže estetické, pachy, naplaveniny, ucpávání filtrů při výrobě pitné vody“.

- 59 Rovněž z nich vyplývá, že vodní toky v povodí Artois-Picardie jsou znevýhodněny vzhledem k tokům v jiných regionech, protože jednak „je tlak průmyslu a domácností významnější (hustota obyvatelstva třikrát vyšší než národní průměr)“ a jednak „jsou průtoky vodní toků příliš slabé na to, aby odvedly všechno způsobené znečištění“ a „rychlost jejich proudění je malá: malé okysličené, zabahněná dna, nerozmnožování ryb a pokles bohatství zvířectva“.

- 60 Francouzská vláda nicméně tvrdí, že žádný vliv na proudění vody ani žádná škoda na vodní fauně nebo flóře a především rybářství ve vodních tocích Artois-Picardie nebyly zjištěny. Uplatňuje, že dokumenty uváděné Komisí byly určeny široké veřejnosti a byly sepsány za účelem popularizace a neobsahují tedy všechny požadované podrobnosti, takže nemohou prokázat tvrzení Komise.
- 61 V tomto ohledu je namístě uvést, že pokud některý z dokumentů uvedených v bodech 58 a 59 tohoto rozsudku uvádí, že rybníky v horním toku Somme a kanály v deltě Aa jsou oběťmi eutrofizace, definuje tento pojem jako „obohacování živinami [...], které může vést k šíření rostlinstva“, takže z tohoto dokumentu není možno zjistit, zda je naplněno třetí a čtvrté kritérium eutrofizace v jím uvedených vodách.
- 62 Pokud jde o ostatní dokumenty, neumožňují určit, která řeka nebo který kanál je postižen eutrofizací nebo by jí mohly být postihnuty. Navíc, ne vždy rozlišují to, co je následkem zvláště případné eutrofizace říční sítě, od následků obecného znečištění, které se neomezuje na přívod živin.
- 63 Co se týče zprávy ERM z roku 1999 uváděné ve výzvě dopisem a v odůvodněném stanovisku, na základě které Komise patrně shledala nedostatek vymezení jedné části této říční sítě, je nutno shledat, že ta část zprávy, která se týká povodí Artois-Picardie, nebyla Soudnímu dvoru předložena.
- 64 S přihlédnutím k dokumentům, které předložila, tak nic neodůvodňuje to, že Komise zařadila do svého žalobního důvodu některé vodní toky povodí Artois-Picardie spíše

než jiné. Navíc se nedovolávala na podporu svého prvního žalobního důvodu žádného z dokumentů vztahujících se k říční síti tohoto povodí předložených francouzskou vládou v průběhu tohoto řízení.

- 65 Vzhledem k tomu tedy Komise neprokázala, že vnitrozemské vody povodí Artois-Picardie, které uvedla ve své žalobě, jsou eutrofizovány nebo by se mohly takovými v blízké budoucnosti stát ve smyslu směrnice 91/271.

Ohledně povodí Loire-Bretagne

— Záliv Vilaine

- 66 Ze zprávy IFREMER z roku 2001 vyplývá, že záliv Vilaine je eutrofizován nejvíce ze všech francouzských pobřeží. Jednak je místem závažné hypoxie, nebo dokonce i anoxie, v důsledku růstu a bakteriálního porušení velké biomasy fytoplanktonu, což může způsobit masivní úmrtnost ryb a bezobratlých žijících na mořském dně. Jednak byla též tři místa tohoto zálivu zařazena mezi místa možného šíření makrořas („zelená moře“) a byla zasazena tímto jevem nejméně jednou v letech 1997 až 1999, což je období, které studie pokrývá.
- 67 Francouzská vláda nepopírá, že přívod živin, zejména dusíku, městského původu přenášený řekou Vilaine hraje významnou roli při eutrofizaci zálivu.

- 68 Uplatňuje, že již zařadila povodí Vilaine mezi oblasti citlivé vůči eutrofizaci, takže všechny aglomerace s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE vypouštějící své odpadní vody do tohoto zálivu podléhají ustanovením směrnice 91/271. Jelikož jednak žádná aglomerace s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE neprovádí vypouštění přímo do zálivu Vilaine a jednak, na rozdíl od toho, co uvádí Komise, nemá přívod odpadních vod Loirou na záliv vliv, jeho vymezení jako oblasti citlivé vůči eutrofizaci by bylo neúčinné, a francouzská vláda se tedy domnívá, že splnila své povinnosti.
- 69 V tomto ohledu, i za předpokladu že žádná aglomerace s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE neprovádí svá vypouštění přímo do zálivu Vilaine a že, na rozdíl od tvrzení Komise, přívody odpadních vod Loirou nemají vliv na tento záliv, skutečnost, že povodí Vilaine bylo již vymezeno jako oblast citlivá vůči eutrofizaci, neodůvodňuje, že záliv tak nebyl rovněž vymezen. Z čl. 5 odst. 1 směrnice 91/271 ve spojení s přílohou II A písm. a) směrnice totiž vyplývá, že členské státy jsou povinny vymezit jako citlivé oblasti všechny eutrofizované vodní útvary.
- 70 Jelikož Francouzská republika tedy nevymezila záliv Vilaine jako oblast citlivou vůči eutrofizaci ve smyslu směrnice 91/271, nesplnila své povinnosti.

— Uzavřený záliv Lorient

- 71 Francouzská vláda nepopírá, že vody uzavřeného zálivu Lorient jsou obohacovány živinami.

- 72 Ze zprávy IFREMER z roku 2001 vyplývá, že v letech 1997 až 1999 byla dvě místa uzavřeného zálivu Lorient zasažena každoročně šířením makrořas podél pláží („zelená moře“).
- 73 Stejná zpráva upřesňuje, že zelená moře bretonského pobřeží, trvající většinou od května do srpna nebo září, jsou způsobena rychlým šířením zelených řas rodu *Ulva* následkem obohacování vody živinami. Tyto oportunistické řasy jsou snadno vytrženy ze svého substrátu, jsou potom unášeny proudem a končí uváznutím na plážích, které pokrývají často silnou vrstvou. Zelená moře působí velkou překážku, nebo dokonce znemožňují provozovat obvyklé turistické činnosti jako koupání, rybolov, procházky po pobřeží atd. Obce jsou povinny řasy sbírat, aby turistickou činnost zachovaly.
- 74 Jak bylo zdůrazněno v bodě 23 tohoto rozsudku, takové šíření makrořas představuje nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě. Svými negativními následky, zejména na turistické činnosti, způsobují zelená moře rovněž zhoršení jakosti vody.
- 75 Francouzská vláda nicméně uplatňuje, že část jarního a letního přívodu dusíku městského původu je pouze 9,8 %, takže vypouštění městských odpadních vod není významné. Naznačuje že Komise ve svém odůvodněném stanovisku připustila, že přívod dusíku městského původu do zálivu Saint-Brieuc, který představuje 8,9 % celkového přívodu, není významný a že stejný závěr je namístě, co se týče uzavřeného zálivu Lorient.

- 76 V tomto ohledu Komisi připuštěná okolnost, že vypouštění městského původu nepřispívá významně k eutrofizaci uzavřeného zálivu Saint-Brieuc, nemá vliv na otázku vymezení uzavřeného zálivu Lorient jako citlivé oblasti, jelikož není sporné, že tyto dva vodní útvary jsou na sobě nezávislé.
- 77 Ze zprávy ERM z roku 1999 předložené Komisi vyplývá, že jarní a letní přívody dusičnanů do uzavřeného zálivu Lorient v období šíření zelených řas jsou z 9,8 % městského původu, což představuje 374 tun. Za těchto podmínek Komise měla důvody shledat, že vypouštění odpadních vod přispívá významně k eutrofizaci vod v uzavřeném zálivu Lorient.
- 78 Komise tedy oprávněně shledala, že uzavřený záliv Lorient je eutrofizován ve smyslu směrnice 91/271 a že měl být vymezen jako oblast citlivá vůči eutrofizaci.

— Ústí Elornu, záliv Morbihan, záliv Douarnenez a záliv Concarneau

- 79 Francouzská vláda nepopírá obohacování těchto vodních útvarů živinami.
- 80 Ze zprávy IFREMER z roku 2001 vyplývá, že v období, které studie pokrývá, v letech 1997 až 1999, byly dotčené oblasti zasaženy zeleným mořem každoročně. Francouzská vláda mimoto uznává existenci a závažnost jevu v zálivu Concarneau.

- 81 Z důvodů vyložených v bodech 73 a 74 tohoto rozsudku Komise prokázala stav eutrofizace ústí Elornu, zálivu Morbihan a zálivů Douarnenez a Concarneau.
- 82 Francouzská vláda nicméně tvrdí, že přívody živin městského původu nepřispívají významným způsobem k eutrofizaci těchto vodních útvarů, takže není namístě je vymezit jako citlivé oblasti v rámci směrnice 91/271.
- 83 V tomto ohledu není sporné, že původ dusičnatého znečištění je hlavně zemědělský.
- 84 Nicméně, co se týče ústí Elornu, Komise a francouzská vláda se shodují na tom, že jarní a letní přívody dusičnanů v období šíření zelených řas jsou z 21 % městského původu, což je číslo udávané zprávou ERM z roku 1999.
- 85 Co se týče zálivů Douarnenez a Concarneau, část jarního a letního přívodu dusičnanů městského původu je podle téže zprávy 23 %, respektive 32 %. Poté, co ve své odpovědi na odůvodněné stanovisko uvedla, že podle studie Bureau d'études Saunier (Studijního úřadu Saunier) ze srpna 1993 (dále jen „studie Saunier“) je tato část 22 %, respektive 34 %, tvrdila francouzská vláda ve své žalobní odpovědi, že přívod dusíku a fosforu je v zálivu Douarnenez z 90 % zemědělského původu, opírajíc se o studii CEVA-IFREMER pro její část analyzující vodu. Je nicméně nutno konstatovat, že tuto studii nepředkládá. Pokud jde o záliv Concarneau, uvádí francouzská vláda, že různé studie a měření (IFREMER, Ceva, DDE, In vivo) umožnily odhadnout přívod živin do zálivu na přibližně 500 tun ročně, z čehož pouze 6,5 tun (tedy 1,3 %) pochází z čistírny odpadních vod v Concarneau. Ale ani

v tomto případě tyto studie a zprávy nepředkládá. Za těchto podmínek je namístě vzít jako základ analýzy procenta, jak vyplývají ze zprávy ERM z roku 1999 předložené Komisí.

- 86 Pokud jde o záliv Morbihan, francouzská vláda tvrdí, že podle studie Saunier, kterou předkládá, jsou jarní a letní přívody dusičnanů městského původu pouze do výše 10 %. Nicméně analýza této zprávy nedovoluje toto číslo potvrdit, takže je třeba rovněž převzít údaj 21 %, který vyplývá ze zprávy ERM z roku 1999. V každém případě je namístě shledat, že studie Saunier je z roku 1993, takže zpráva ERM z roku 1999 podává aktuálnější bilanci stavu francouzských pobřežních vod.
- 87 Komise má správně za to, že přívody městského původu, které představují mezi 21 % a 32 % celkových dusičnatých přívodů v průběhu období zrychleného růstu řas a jiných druhů vyšších rostlin, jsou významné pro vznik, rozvoj a zachování stavu eutrofizace dotčených recipientů.
- 88 Za těchto podmínek Komise správně shledala, že ústí Elornu, záliv Morbihan, záliv Douarnenez a záliv Concarneau jsou eutrofizovány ve smyslu směrnice 91/271 a měly být vymezeny jako oblasti citlivé vůči eutrofizaci.

— Niortská Sèvre

- 89 Ve své replice se Komise vzdala svého prvního žalobního důvodu, pokud jde o tuto oblast.

Ohledně povodí Rhône-Méditerranée-Corse

— Vistre

- 90 Komise uplatňuje, že řeka Vistre pod Nîmes je eutrofizovaná a že měla být vymezena jako oblast citlivá vůči eutrofizaci.
- 91 Francouzská vláda uznává opodstatněnost tohoto žalobního důvodu a uvádí, že dílčí problém Vistry, který souvisí výhradně z vypouštěním z aglomerace Nîmes, bude vyřešen ke dni 31. prosince 2005 připojením celé aglomerace na čistírnu odpadních vod Nîmes-západ, která bude rozšířena.
- 92 Vzhledem k tomu francouzské úřady měly vymezit Vistru pod Nîmes jako oblast citlivou vůči eutrofizaci.

— Rybník Thau

- 93 Není sporné, že vody rybníka Thau jsou obohacovány živinami. Kromě toho, jak vyplývá ze zprávy IFREMER z roku 2001, „hlavním zdrojem eutrofizace středomořských ekosystémů není zemědělství, ale vypouštění městského původu“, což francouzská vláda nepopírá, pokud jde o rybník Thau.

- 94 Podle téže zprávy je rybník Thau místem závažných jevů anoxie, nazývaných „malaigické“, jejichž „rozpoutání je pravděpodobně spojeno s poškozením řas, rozšířených na pobřeží, zrychleným vysokými teplotami“ a které způsobují toxicitu vod pro zvířata, která se v nich nacházejí. K takovým jevům došlo v letech 1975, 1982, 1983, 1987, 1990 a 1997.
- 95 Vycházejíc ze studie IFREMER z roku 1998 nazvané „Anoxická krize povodí Thau v létě 1997“ (dále jen „studie IFREMER z roku 1998“) a z Bulletin du réseau de suivi lagunaire (Bulletinu lagunární monitorovací sítě) z roku 2000, vydaného IFREMER a regionem Languedoc-Roussillon, francouzská vláda nicméně uplatňuje, že trofický stav rybníka Thau se od roku 1970 zjevně zlepšil. Anoxické krize zjištěné během posledních dvaceti let nevznikly kvůli šíření rostlin způsobenému eutrofizací rybníka, ale ještě nedokonalou správou nahromaděných živých a detritických organických hmot vytvořených především činností pěstování měkkýšů, která je v rybníku Thau značně rozvinuta.
- 96 V tomto ohledu ze studie IFREMER z roku 1998 vyplývá, že po úpravách provedených od roku 1970 na jejím obvodu s cílem zmenšit přívod živin antropického původu „je možno mít za to, že nádrž Thau již není eutrofizována“.
- 97 Podle této studie, pokud dochází ve vodách rybníka Thau ke značné tvorbě fytoplanktonu, vyskytující se druhy fytoplanktonu nejsou toxické a dovolují pěstování měkkýšů, hlavně ústřic, ve velkém množství. Množství dusičnatých látek extrahovaných sklizní (slávky, ústřice atd.) představuje mimoto 60 % přívodu povodí. Za těchto podmínek ve vodách rybníka Thau nyní nedochází k nežádoucímu narušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě.

- 98 Studie IFREMER z roku 1998 nicméně zdůrazňuje nebezpečí, že by vody rybníka Thau mohly být zasaženy malaigií, jevem způsobujícím anoxii vody, tvorbu sirných látek a masivní umírání všech živých bytostí přítomných v zasažených oblastech, včetně ústřic. Poslední malaigie nastala v roce 1997. Pokud k takovému jevu dojde, způsobuje nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodě a zhoršení jakosti vody.
- 99 Na rozdíl od toho, co tvrdí francouzská vláda, ze studie IFREMER z roku 1998 vyplývá, že i když přívod organických látek pocházejících z činnosti pěstování měkkýšů přispívá k rozvoji malaigií takových jako v roce 1997, tvorba makrofytů na břehu rybníka následující po obohacení vod živinami, hraje významnou roli při vzniku tohoto jevu.
- 100 Podle téže studie není možno v budoucnu vznik malaigií za tak výjimečného počasí, jako bylo během krize v roce 1997, vyloučit. Na obvodu rybníka Thau je „určité množství potenciálních ohnisek v místech vstupu hlavních vodních toků napájených zejména vodami z lagun“. Tuto skutečnost potvrzuje Bulletin du réseau de suivi lagunaire (Bulletin lagunární monitorovací sítě) pro rok 2000, podle kterého je část rybníka Thau (zátoka l'Angle) v průměrném stavu z hlediska eutrofizace.
- 101 Vzhledem k tomu Komise oprávněně shledala, že by se rybník Thau mohl stát eutrofizovaným v blízké budoucnosti, pokud nebudou přijata ochranná opatření a že měl být vymezen jako oblast citlivá vůči eutrofizaci ve smyslu směrnice 91/271.

- 102 Podle studie IFREMER z roku 1998 „přívody povodím jsou nutné pro zachování schopnosti podporovat pěstování měkkýšů v nádrži Thau“, protože „pokles tvorby planktonu by měl pravděpodobně následky pro tvorbu měkkýšů“, což prokazatelně není žádoucí. Nicméně, příloha II A písm. a) druhý pododstavec směrnice 91/271 stanoví možnost přizpůsobit obvykle prováděné čištění městských odpadních vod vypouštěných do citlivé oblasti podle přísnějších požadavků.
- 103 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je první žalobní důvod opodstatněný, pokud jde o záliv Seiny, Seineu pod jejím soutokem s Andelle, pobřežní vody povodí Artois-Picardie, záliv Vilaine, uzavřený záliv Lorient, ústí Elornu, záliv Douarnenez, záliv Concarneau, záliv Morbihan, Vistru pod Nîmes, jakož i rybník Thau.

K druhému žalobnímu důvodu vycházejícímu z nezavedení čištění vypouštění do citlivých oblastí městských odpadních vod pocházejících z aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE podle přísnějších požadavků

- 104 Z čl. 5 odst. 2 směrnice 91/271 vyplývá, že francouzské úřady byly povinny provést nutná opatření, aby v případě aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE byly městské odpadní vody, které vstupují do stokových soustav, před vypuštěním do citlivých oblastí podrobeny čištění podle přísnějších požadavků, než jaké je popsáno v článku 4 téže směrnice, nejpozději do 31. prosince 1998.
- 105 Podle ustanovení čl. 5 odst. 3 ve spojení s přílohou I B bod 3 směrnice 91/271 toto čištění podle přísnějších požadavků zejména znamená, co se týče vypouštění do oblastí citlivých vůči eutrofizaci, dodržovat požadavky uvedené v tabulce 2 téže

přílohy, nicméně s výhradou ustanovení přílohy II A písm. a) druhého pododstavce uvedené směrnice.

- 106 Komise zaprvé uplatňuje, že v odpovědi na výzvu dopisem francouzské úřady dopisem ze dne 12. prosince 2000 uznaly, že pro 130 aglomerací, jejichž seznam uvedly, nebylo čištění městských odpadních vod ke dni 31. prosince 1998 v souladu s požadavky čl. 5 odst. 2 směrnice 91/271.
- 107 Ve své duplice francouzská vláda uvádí, že ze 130 aglomerací uvedených na tomto seznamu je 32 již v souladu s požadavky směrnice 91/271, přičemž 10 z nich (Vichy, Aix-en-Provence, Mâcon, Créhange, Saint-Avold, Bailleul, Aurillac, Montauban, Châtillon-sur-Seine a Gray) bylo v souladu před uplynutím lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku.
- 108 V tomto ohledu, podle ustálené judikatury se existence nesplnění povinnosti posuzuje vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku (viz zejména rozsudek ze dne 12. června 2003, Komise v. Španělsko, C-446/01, Recueil, s. I-6053, bod 15).
- 109 Jelikož aglomerace Vichy, Aix-en-Provence, Mâcon, Créhange, Saint-Avold, Bailleul, Aurillac, Montauban, Châtillon-sur-Seine a Gray byly uvedeny do souladu před uplynutím lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku, žalobní důvod není, pokud jde o ně, opodstatněný.

- 110 Naopak je opodstatněný, pokud jde o ostatní aglomerace, kterých se týká dopis francouzských úřadů ze dne 12. prosince 2000, včetně těch, které byly uvedeny do souladu po uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku.
- 111 Dále Komise vytýká francouzským úřadům, že nesplnily své povinnosti, co se týče aglomerace Montpellier, která není uvedena na seznamu připojenému k dopisu ze dne 12. prosince 2000.
- 112 Z odpovědi francouzské vlády na odůvodněné stanovisko vyplývá, že aglomerace Montpellier vypouští své městské odpadní vody do citlivé oblasti a že práce na uvedení čistírny městských odpadních vod do souladu a vytvoření vypouštěcího kanálu do moře nebyly v roce 2004 ukončeny. Jelikož francouzská vláda před Soudním dvorem netvrdila, že tyto práce byly dokončeny dříve, než bylo stanoveno, a každopádně ne před uplynutím lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku, je druhý žalobní důvod rovněž opodstatněný, pokud jde o aglomeraci Montpellier.
- 113 Konečně, Komise uplatňuje, že francouzské úřady měly také povinnost zajistit, aby městské odpadní vody pocházející z aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE, které jsou vypouštěny do oblastí, kterých se týká první žalobní důvod a které měly být vymezeny jako oblasti citlivé vůči eutrofizaci, byly čištěny podle přísnějších požadavků podle čl. 5 odst. 2 směrnice 91/271.
- 114 V tomto ohledu francouzská vláda, která nepopírá, že městské odpadní vody pocházející z aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE jsou

vypouštěny do oblastí uvedených v bodě 103 tohoto rozsudku nebo do jejich povodí, před Soudním dvorem neuváděla, a tedy tím spíše ani neprokázala, že ve lhůtě stanovené v odůvodněném stanovisku byly tyto vody čištěny podle přísnějších požadavků ve smyslu čl. 5 odst. 2 směrnice 91/271.

115 Vzhledem k tomu je namístě určit, že Francouzská republika tím, že:

- nevymezila jako oblasti citlivé z důvodu eutrofizace záliv Seiny, Seinu pod jejím soutokem s Andelle, pobřežní vody Artois-Picardie, záliv Vilaine, uzavřený záliv Lorient, ústí Elornu, záliv Douarnenez, záliv Concarneau, záliv Morbihan, Vistru pod Nîmes, jakož i rybník Thau a

- nezavedla čištění městských odpadních vod pocházejících z aglomerací, jichž se týká dopis francouzských úřadů ze dne 12. prosince 2000 – kromě Vichy, Aix-en-Provence, Mâcon, Créhange, Saint-Avoid, Bailleul, Aurillac, Montauban, Châtillon-sur-Seine a Gray – a z aglomerace Montpellier, jakož i městských odpadních vod pocházejících z aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE v zálivu Seiny, Seině pod jejím soutokem s Andelle, pobřežních vodách Artois-Picardie, zálivu Vilaine, uzavřeném zálivu Lorient, ústí Elornu, zálivu Douarnenez, zálivu Concarneau, zálivu Morbihan, Vistře pod Nîmes, jakož i rybníku Thau podle přísnějších požadavků,

nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 5 odst. 1 a 2 a z přílohy II směrnice 91/271. Ve zbývajících částech žaloba zamítá.

K nákladům řízení

- 116 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu bude účastníku řízení, který byl ve sporu neúspěšný, uložena náhrada nákladů řízení, pokud účastník, který byl ve sporu úspěšný, náhradu nákladů požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení ve svém návrhu a Francouzská republika byla ve sporu v zásadě neúspěšná, je namístě jí uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) Francouzská republika tím, že:

- nevymezila jako oblasti citlivé z důvodu eutrofizace záliv Seiny, Seineu pod jejím soutokem s Andelle, pobřežní vody Artois-Picardie, záliv Vilaine, uzavřený záliv Lorient, ústí Elornu, záliv Douarnenez, záliv Concarneau, záliv Morbihan, Vistru pod Nîmes, jakož i rybník Thau a
- nezavedla čištění městských odpadních vod pocházejících z aglomerací, jichž se týká dopis francouzských úřadů ze dne 12. prosince 2000 – kromě Vichy, Aix-en-Provence, Mâcon, Créhange, Saint-Avoid, Bailleul, Aurillac, Montauban, Châtillon-sur-Seine a Gray – a z aglomerace Montpellier, jakož i městských odpadních vod pocházejících z aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než 10 000 PE

v zálivu Seiny, Seině pod jejím soutokem s Andelle, pobřežních vodách Artois-Picardie, zálivu Vilaine, uzavřeném zálivu Lorient, ústí Elornu, zálivu Douarnenez, zálivu Concarneau, golfu Morbihan, Vistře pod Nîmes, jakož i rybníku Thau podle přísnějších požadavků,

nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 5 odst. 1 a 2 a z přílohy II směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod.

- 2) Ve zbývajících částech se žaloba zamítá.**

- 3) Francouzské republice se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy.